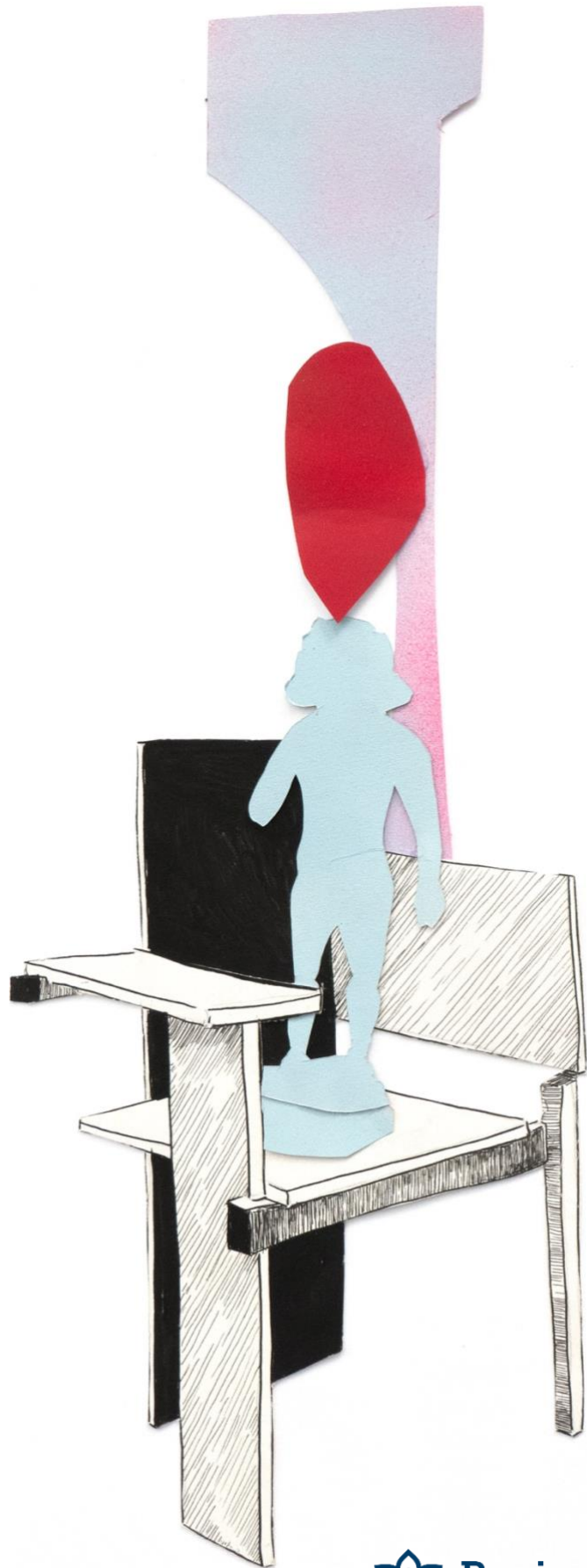

Rapport

Uppföljning av Värmlands kulturplan 2022

UTGIVEN AV REGION VÄRMLAND.

Region Värmland Organisationsnummer 232100–0156. Postadress: Box 1022, 651 15 Karlstad

Diarienummer: KBN/230281

Handläggare: Premin Beatrice Björk

Illustrationer av konstnären Jonas Liveröd.

Region Värmland är en regionkommun med många olika ansvarsområden. Region Värmland ansvarar för att utföra uppdragen inom hälso- och sjukvård, tandvård, kollektivtrafik, regional tillväxt, kultur, bildning och folkhälsa.

Innehåll

INLEDNING	4
UPPFÖLJNING AV VÄRMLANDS KULTURPLAN 2022	5
<i>Mål 1: Ett obundet konst- och kulturliv som kan bidra till demokrati, yttrandefrihet och regional utveckling .....</i>	6
Konstnärlig frihet, armlängds avstånd och ett obundet konst- och kulturliv	7
Kulturskapares villkor	9
Kulturdriven regional tillväxt	12
Hållbarhet och Agenda 2030	12
<i>Mål 2: God tillgång till ett brett kulturutbud av hög kvalitet i hela Värmland .....</i>	14
God tillgång till ett brett och varierat kulturutbud	15
Kultur i hela länet	17
<i>Mål 3: Allas möjlighet till eget skapande och deltagande i kulturlivet .....</i>	20
Allas möjlighet till skapande och deltagande	21
Barn och ungas rätt till kultur	22
Jämställdhet, jämlikhet och mångfald	25
Ett tillgängligt kulturliv oavsett funktionsförmåga	25
Nationella minoriteters kultur och kulturarv	25

Inledning

Värmlands kulturplan 2022–2025 är ett styrdokument för Region Värmlands samlade arbete inom det kulturpolitiska området. Planen är också tänkt att vara en utgångspunkt för kommunernas och kulturverksamheternas utvecklingsarbete. Den ligger även till grund för de prioriteringar Region Värmland gör i den årliga ansökan till Kulturrådet om statsbidrag till regional kulturverksamhet inom samverkansmodellen.

Region Värmlands kultur- och bildningsnämnd ansvarar för att effekterna av statsbidraget till regional kulturverksamhet och att de regionala verksamhetsbidragen följs upp.

Rapporten är tänkt att ge en överblick över utvecklingen på kulturområdet i Värmland i ett bredare perspektiv. Den kombinerar regionens eget underlag med statistik från bibliotek och studieförbund samt utvalda delar från Kultur-databasen samt kvalitativa beskrivningar.

En utmaning inom kulturpolitiken är att målen ofta är abstrakta och övergripande och därmed svåra att mäta, något som gäller även kulturplanens mål. Myndigheten för Kulturanalys menar dock att övergripande mål bör vara just visionära, bland annat för att upprätthålla principen om armlängds avstånd¹.

Ytterligare en utmaning för en meningsfull uppföljning inom kulturområdet är bristen på tillförlitlig statistik. Denna rapport utgår från tillgänglig statistik som går att följa upp över tid. Den årliga uppföljningen kan på sikt även kompletteras med fördjupningar inom relevanta teman, exempelvis kopplade till horisontella perspektiv.

Kultursamverkansmodellen

Kultursamverkansmodellen innebär att regionerna får fördela vissa statliga medel till regional kulturverksamhet.

I Värmland ingår nio verksamheter som får årliga statsbidrag: Värmlands museum, Wermland Opera, Västanå Musik & Teater, Rackstadmuseet, Kristinehamns konstmuseum, Riksteatern Värmland,

Föreningsarkivet i Värmland, Värmlands företagshistoria samt Region Värmlands kulturavdelning. 2022 tilldelades Värmland totalt 62 688 000 kronor i statsbidrag.

Varje år samlar Kulturrådet och Myndigheten för Kulturanalys via Kulturdatabasen (KDB) in statistik från kulturverksamheter som ingår i kultursamverkansmodellen.

---

¹ Att utveckla indikatorer för utvärdering av kulturpolitik, Myndigheten för kulturanalys (2012)

Uppföljning av Värmlands kulturplan 2022

Uppföljningen utgår från kulturplanens tre regionala kulturpolitiska inriktningsmål. Dessa har brutits ner för att lättare kunna följas upp. Underrubrikerna under varje mål definierar kärnvärden i målet och följs upp med hjälp av såväl kvantitativa mått som kvalitativa beskrivningar.

Startmätning är satt till år 2019 på grund av pandemiåren 2020 och 2021, som ej skulle ge en rättvisande bild av utvecklingen över tid.

Om inget annat anges refererar statistik och insatser till Region Värmlands egna sammanställningar.

Kulturplanens mål

1. Ett obundet konst- och kulturliv som kan bidra till demokrati, yttrandefrihet och regional utveckling

- Konstnärlig frihet, armlängds avstånd och ett obundet konst- och kulturliv
- Kulturskapares villkor
- Kulturdriven regional tillväxt
- Hållbarhet och Agenda 2030

2. God tillgång till ett brett kulturutbud av hög kvalitet i hela Värmland

- God tillgång till ett brett och varierat kulturutbud av hög kvalitet
- Kultur i hela länet

3. Allas möjlighet till eget skapande och deltagande i kulturlivet

- Allas möjlighet till skapande och deltagande
- Barn och ungas rätt till kultur
- Jämställdhet, jämlikhet och mångfald
- Ett tillgängligt kulturliv oavsett funktionsförmåga
- Nationella minoriteters kultur och kulturarv

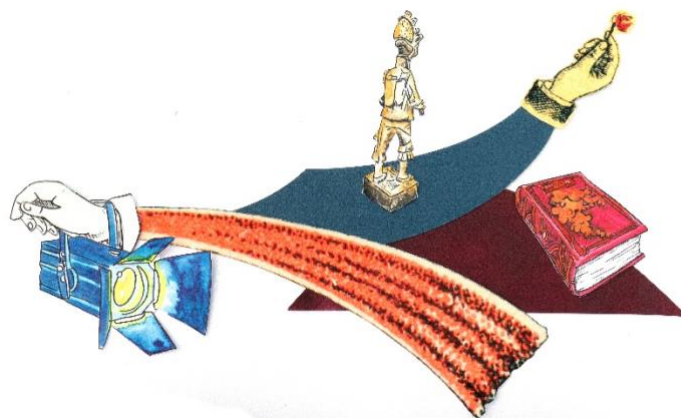
Mål 1:

Ett obundet konst- och kulturliv som kan bidra till demokrati, yttrandefrihet och regional utveckling

En central princip för Region Värmlands kulturpolitiska arbete ska vara att kulturen har ett obestridligt egenvärde. Kulturpolitiken ska slå vakt om och säkerställa kulturskaparnas oberoende och kulturens obundna kraft. Avgörande är att upprätthålla den kulturpolitiska principen om armlängds avstånd, vilket innebär att den politiska nivån beslutar om förutsättningarna för konst och kultur – om mål, riktlinjer för bidragsgivning och ekonomiska ramar – medan besluten om verksamheternas innehåll och det konstnärliga skapandet samt kvalitativa bedömningar görs av kulturlivets aktörer och sakkunniga².

Målet påverkas således av politikernas och tjänstepersonernas förhållningssätt till konstnärlig frihet och armlängds avstånd. Också kulturskapares villkor och förutsättningar att verka i Värmland har bäring på målet liksom kulturinstitutionernas samverkan med det fria kulturlivet samt fördelningen av bidrag och stipendier.

De regionala kulturpolitiska insatserna ska inte motiveras utifrån samhällsnyttan, men det är

ändå uppenbart att konst och kultur genererar stora värden i samhället och är nära förknippat med regional utveckling.

Detta är ett visionärt mål som är mycket svårt att mäta. Det underlag som finns tillgängligt är statistik över statlig och regional fördelning av bidrag och stipendier, vissa mått och kvalitativa beskrivningar kopplade till kulturskapares villkor och regionala insatser för denna grupp.

Målet följs upp under rubrikerna:

- Konstnärlig frihet, armlängds avstånd och ett obundet konst- och kulturliv
- Kulturskapares villkor
- Kulturdriven regional tillväxt
- Hållbarhet och Agenda 2030

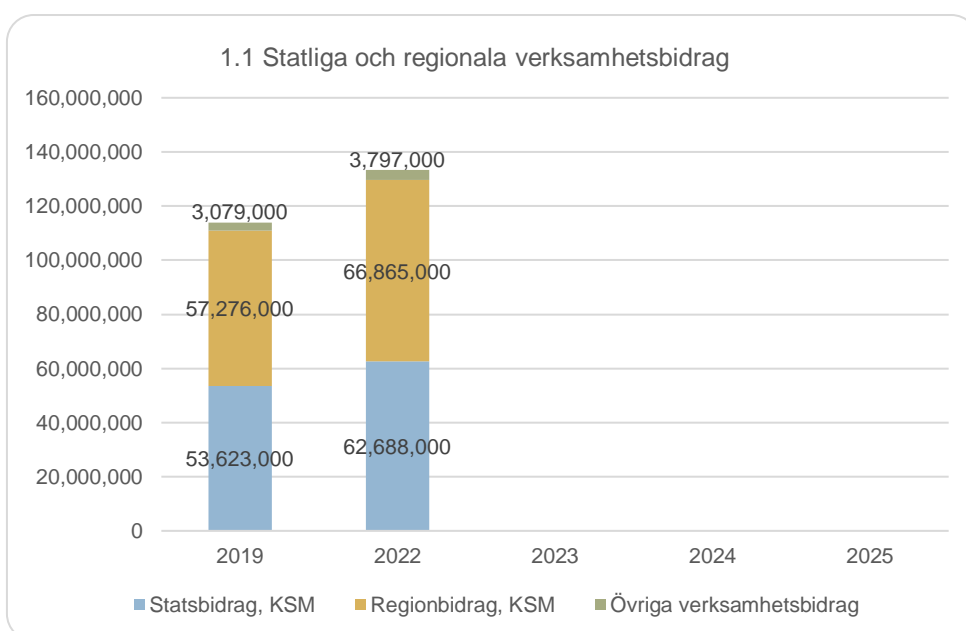
² Värmlands kulturplan 2022–2025

Konstnärlig frihet, armlängds avstånd och ett obundet konst- och kulturliv

Offentlig finansiering av kultur är viktig för den konstnärliga friheten och ett obundet konst- och kulturliv. Det ger konstnärer och kulturskapare möjlighet att utveckla sitt arbete fritt och utan begränsningar från marknadens krav och kan bidra till en ökad tillgänglighet och bredd inom kulturlivet. Region Värmland fördelar varje år kulturbidrag till ett flertal olika aktörer.

Verksamhetsbidrag

Under 2022 tilldelades Region Värmland nära 62,7 miljoner kronor i statsbidrag inom ramen för samverkansmodellen (figur 1.1). De regionala bidragen till verksamheterna inom samverkansmodellen uppgick till drygt 66 miljoner kronor. Regionala verksamhetsbidrag till verksamheter utanför samverkansmodellen uppgick till 3,8 miljoner kronor. Totalt fördelade Region Värmland drygt 133 miljoner kronor i verksamhetsbidrag (inklusive statsbidrag) till 35 verksamheter under 2022.

Figur 1.1: Grafen visar fördelningen av statsbidrag inom kultursamverkansmodellen och regionala verksamhetsbidrag inom densamma, samt övriga regionala verksamhetsbidrag. Siffrorna för det övriga verksamhetsbidraget 2019 är något osäkra på grund av att dokumentationen skett på olika sätt genom åren. Källa: Region Värmlands kultur- och bildningsnämnd.

Projekt- och arrangemangsbidrag

75 projekt eller arrangemang tilldelades totalt 7,9 miljoner kronor under 2022 (figur 1.2). Rambudgeten var 3 miljoner kronor – att jämföras med 2 miljoner 2019 – och 4 500 000 kr var en tillfällig förstärkning med anledning av pandemin och 400 000 kronor var en förstärkning för att öka barn och ungas tillgång till kultur.

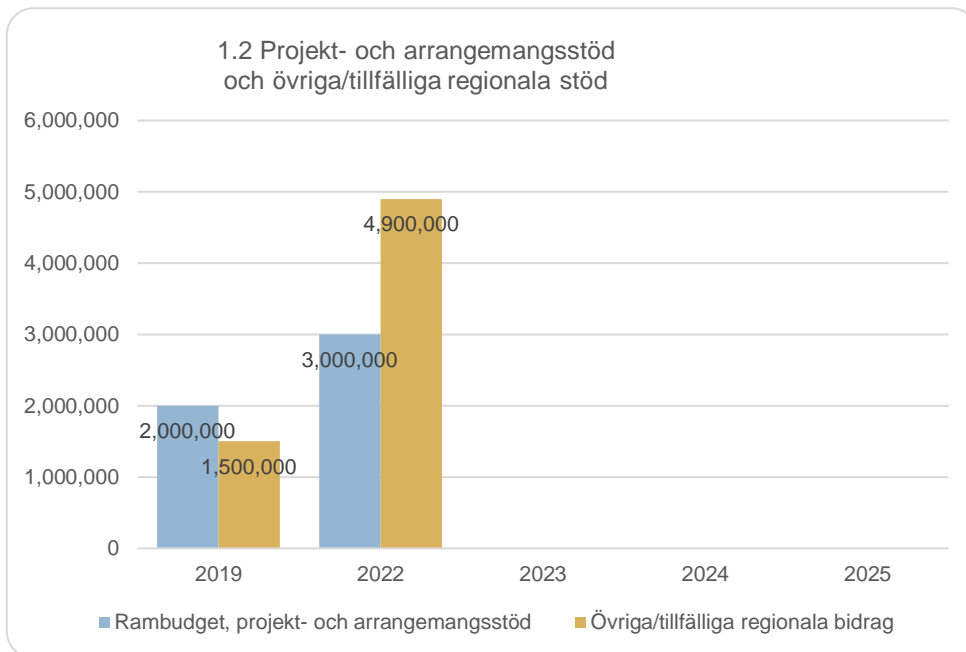

Fig. 1.2: 2022 utlystes övriga och tillfälliga stöd: En stärkning av kulturlivet utifrån pandemin med 4 500 000 kr samt medel för att öka barn och ungas tillgång till kultur 400 000 kr. Källa: Region Värmlands kultur- och bildningsnämnd.

Intäkter och kostnader kultursamverkansmodellen

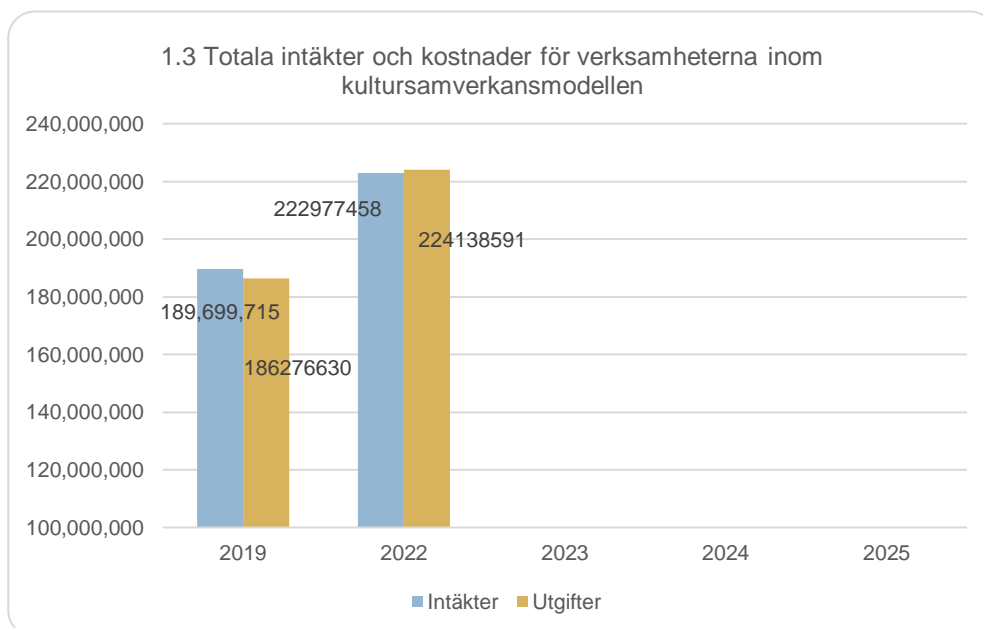

Fig. 1.3: Grafen visar samlade intäkter och kostnader för verksamheter som får statsbidrag inom ramen för kultursamverkansmodellen³. 2022 tillkom två nya verksamheter i modellen: Kristinehamns konstmuseum och Rackstadmuseet. Källa: Kulturdatan, KDB.

³ Värmlands museum, Wermland Opera, Västanå Musik & Teater, Rackstadmuseet, Kristinehamns konstmuseum, Riksteatern Värmland, Föreningsarkivet i Värmland, Värmlands företagshistoria och Region Värmlands kulturavdelning

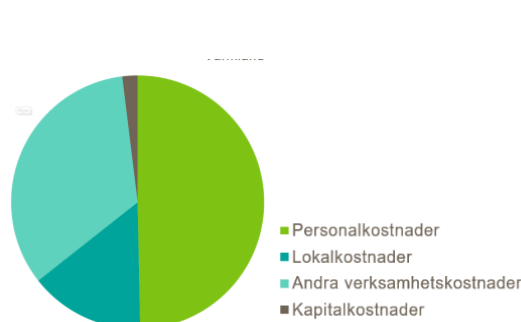

Fördelning av intäkter och kostnader inom kultursamverkansmodellen

Intäkter 2022

Kostnader 2022

Kulturskapares villkor

Att skapa bättre förutsättningar för kulturskapare är en gemensam uppgift där statliga, regionala och lokala mål möts. Många aktörer arbetar för att stärka kulturskapares villkor, exempelvis intresseorganisationer och kulturverksamheter som samverkar med det fria kulturlivet. Region Värmland stöttar kulturskapare genom bidragsgivning, främjandeinsatser, stipendier och priser.

Uppdrag till frilansare inom kulturområdet

Verksamheterna i kultursamverkansmodellen anlidade frilansare inom kärnkompetens för sammanlagt cirka 24 miljoner kronor 2022 (Fig. 1.4). Av dessa anlidade Region Värmlands kulturavdelning fria yrkesverksamma för kortare uppdrag inom kulturens kärnkompetenser för drygt 7 miljoner. Det innefattar bland annat ersättning till mentorer för mentorsprogram, insatser för kompetensutveckling, olika utvecklingsuppdrag, arvoden för residensvistelser, handledare inom drömsommarjobbet samt ersättningar för kulturpedagogiskt arbete och arrangörstöd till bibliotek.

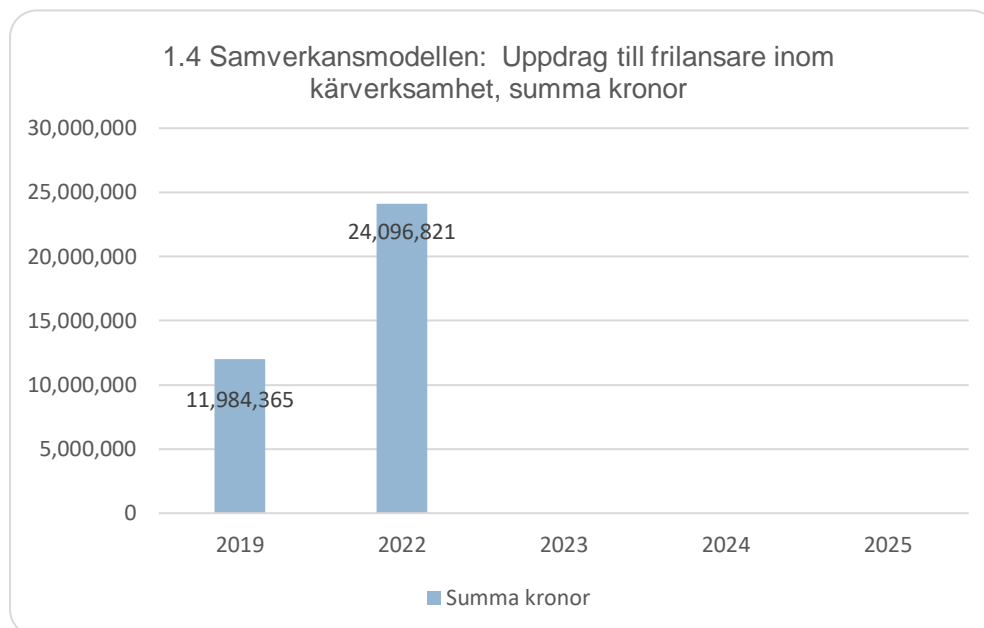

Fig. 1.4: 2022 har sju verksamheter inom samverkansmodellen uppgett att de anlitat frilansare inom kärnverksamhet: Rackstadsmuseet, Riksteatern Värmland, Västanå Teater, Wermland Opera, Värmlands Museum, Värmlands Företagshistoria och Region Värmlands kulturavdelning, mot tre 2019. Även Kristinehamns konstmuseum har anlitat frilansare men hade inte möjlighet att särredovisa detta för 2022. Källa: Kulturdatatabasen, KDB.

Stipendier och priser

2022 delade Region Värmland ut stipendier och priser inom kulturområdet för 305 000 kr (figur 1.5). I beloppet ingår Frödingstipendiet och Folkrörelsestipendiet med en summa av 100 000 kr vardera, litteraturpris på 75 000 kr samt Årets Värmlandsförfattare med en summa av 30 000 kr.

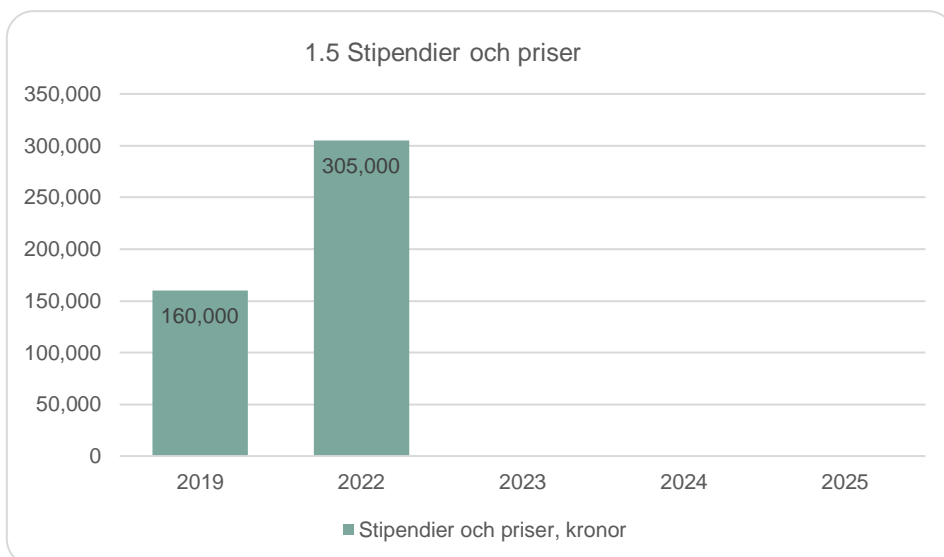

Fig. 1.5: Stipendiesummorna för Frödingstipendiet och Folkrörelsestipendiet höjdes 2021 från 50 000 vardera till 100 000 kr vardera. Källa: Region Värmlands kultur- och bildningsnämnd.

Mer om kulturskapares villkor 2022:

- 340 150 kronor fördelades i produktionsstöd och arbetsstipendium till 15 filmprojekt och 13 teknikstöd beviljades. Utöver det fördelades fyra produktionsstöd a´ 100 000 kronor genom Svenska filminstitutets satsning *Talent to Watch*
- Mentorsprogram initierades och genomfördes inom dans, hemslöjd och litteratur och cirkus. Programmet ger kulturskapare verksamma i Värmland möjlighet att utvecklas genom stöd och inspiration av en personlig mentor
- Värmlands bokfestival är en viktig arena för författare, illustratörer och bokförlag. Festivalen hyste 109 utställare och 113 författarsamtal, varav 18 var nationella gäster. Totalt 4 343 personer besökte festivalen
- Värmlandsmontern på Bokmässan i Göteborg hade 1 422 besökare och 46 programinslag
- Region Värmland arrangerade konstnårsresidens med totalt 18 avlönade konstnärer inom bild och form, slöjd, bibliotek och dans
- Kreativ Kraft beviljade 27 utvecklingsuppdrag med 40 medverkande till en sammanlagd summa av 1 245 000 kronor för professionella fria kulturskapare inom film, litteratur, bild och form, hemslöjd, konsthantverk, och dans
- Museerna inom samverkansmodellen betalade ut utställningsersättning till medverkande konstnärer
- 12 nya värmländska filmer tillfördes på bibliotekens streamingtjänst Cineasterna

Personal vid kulturinstitutioner

De nio verksamheterna inom samverkansmodellen erbjuder viktiga arbetstillfällen för kulturskapare och övrig kärnkompetens inom kulturområdet (för vilka som ingår i modellen se s. 4). Tillsammans hade de 161 årsarbetskrafter 2022, varav 125 inom kärnkompetens (fig. 1.6). Höjningen från 2019 hör främst samman med att två nya verksamheter kommit in i modellen. Av totalen är 100 kvinnor och 61 män (fig. 1.7).

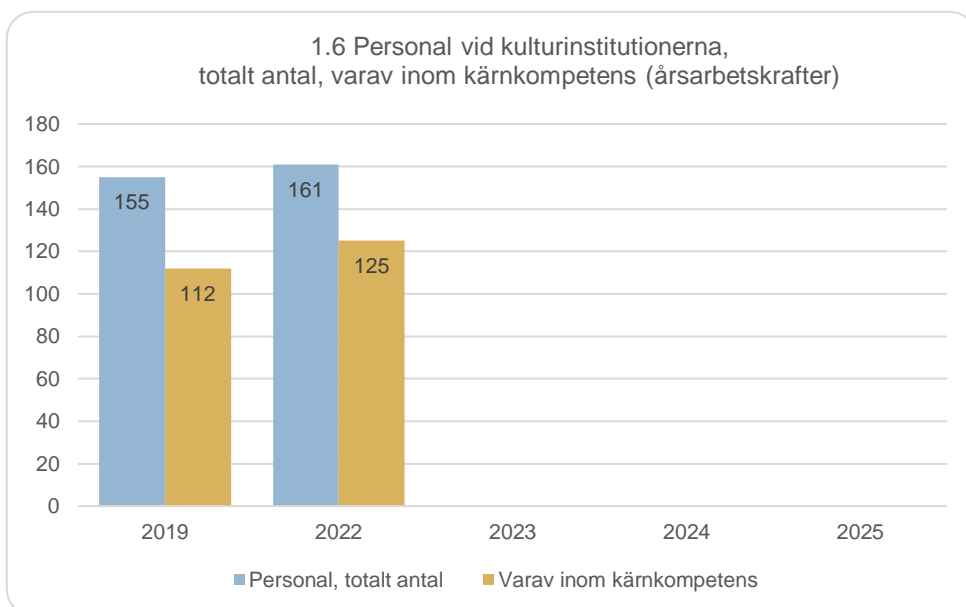

Fig. 1.6: Årsarbetskrafter inom kultursamverkansmodellen, totalt antal, varav inom kärnkompetens. 2022 tillkom Rackstadsmuseet och Kristinehamns konstmuseum. Källa: Kulturdatan, KDB.

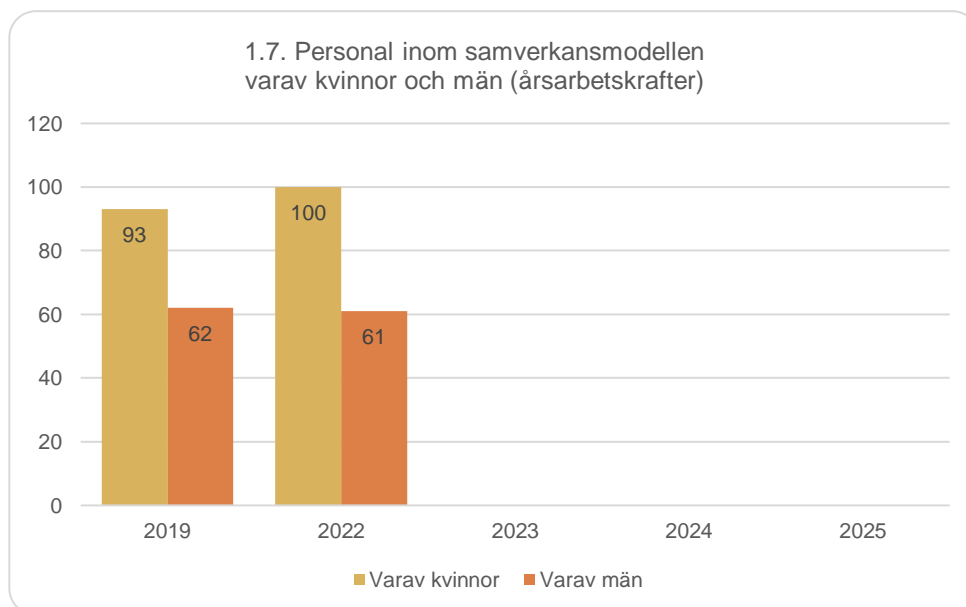

Fig. 1.7: Årsarbetskrafter i verksamheterna inom kultursamverkansmodellen, uppdelat på kvinnor och män. 2022 tillkom Rackstadsmuseet och Kristinehamns konstmuseum. Källa: Kulturdatan, KDB.

Kulturdriven regional tillväxt

Kulturella och kreativa branscher

Det är inte ett kulturpolitiskt mål att det ska startas fler företag, men många professionella kulturskapare är företagare. Nära 2 000 företag med knappt 8000 anställda i Värmland verkar inom det växande området kulturella och kreativa branscher (KKB)⁴. Det är cirka 5% av de totala antalet företag med säte i Värmland.

Ett antal av dessa bidrar direkt eller indirekt till att uppnå det kulturpolitiska målet om att ge god tillgång till ett varierat kulturutbud av hög kvalitet i hela länet samtidigt som det bidrar till att stärka den regionala tillväxten. Området berör flera politikområden och är mycket svårt att mäta.

- 2022 fördelades 88 företagsstöd från Region Värmland. Av dessa tilldelades sex av stöden företag inom kulturella och kreativa branscher⁵
- Region Värmland har under 2022 bidragit till ökad kunskap om företag i kulturella och kreativa branscher genom ett samarbete mellan kulturavdelningen, avdelningen för regional tillväxt och nationella nätverk
- 250 000 kronor av kultur- och bildningsnämndens projekt- och arrangemansstöd tilldelades aktörer kopplade till spelkultur liksom 50 000 kronor av verksamhetsbidragen och 105 000 av ungdomspengarna

Hållbarhet och Agenda 2030

Social, ekologisk och ekonomisk hållbarhet

Kulturen bidrar till hållbarhet och Agenda 2030 på flera sätt. Till *social* hållbarhet bidrar kulturen bland annat genom dess positiva effekter för hälsa och välbefinnande i alla åldrar. Forskning visar ett tydligt positivt samband mellan kulturupplevelser, eget skapande och en god hälsa. Kulturen bidrar också till att skapa social gemenskap och inkludering. Insatser inom läsfrämjande, gestaltad livsmiljö, biblioteksverksamhet, kultur i skolan med mera bidrar till social hållbarhet.

Kulturområdet bidrar till *ekologisk* hållbarhet bland annat genom att erbjuda upplevelsebaserad, ickemateriell konsumtion och genom området slöjd, hantverk och återbruk. Hållbar turism kan skapa arbetstillfällen och främja lokal kultur och lokala produkter. Region Värmland bidrar till målet bland annat genom främjandeinsatser inom slöjd, bibliotek och kulturella och kreativa branscher (KKB). Biblioteken i länet arbetar målinriktat med att öka den gemensamma kunskapen om och förståelse för hur vi påverkar ekosystemets villkor och i förlängningen hanterar klimat och miljöutmaningen.

Kulturområdet kan bidra till *ekonomisk* hållbarhet genom dess betydelse för regional utveckling samt genom kulturområdets kompetenser kring innovativa och kreativa processer som främjar hållbar tillväxt och utveckling.

- Under 2022 gjordes en översyn av kultur och hälsa-området i Värmland. I rapporten *"Utveckling av arbetet med kultur, hälsa och folkhälsa i Värmland"* beskrivs nuläge, forskning, exempel på andra regioners arbete samt rekommendationer för fortsatt arbete
- Region Värmland medarrangerade ett interregionalt slöjdresidens *Slöjden, skogen och hållbarheten* i Fågelsjö i Orsa Finnmark. Nio slöjdare deltog – diskuterade hållbarhet inom

---

⁴ Tillväxtverket med hjälp av Regional utveckling, Region Värmland

⁵ Regional utveckling, Region Värmland

slöjden och arbetade med material från skogen bland annat i näver och med växtryck. Fokus låg även på hållbart företagande och hur slöjden kan bidra till ett hållbart skogsbruk. Centralt var slöjdens bidrag till de globala målen för Agenda 2030.

- Under året påbörjades arbetet med att se över beredning och hantering av bidrag i relation till Region Värmlands miljöplan samt ett arbete med att digitalisera vissa bidragsformer genom att skapa e-tjänster
- Wermland Opera har haft flera kultur och hälsa-projekt riktade till målgrupperna funktionsnedsatta, personer på rehabilitering av kronisk sjukdom, psykisk ohälsa samt mot äldre
- Genom Region Värmland har två yrkesverksamma dansare fortbildat sig i *Dans för Parkinsons* och två i *Dans för hälsa* (för personer med demensdiagnos)
- Under 2022 påbörjades samtal om hur konst, slöjd och hantverk kan stärkas som resurs för andra branscher, bland annat formgivning och design tillsammans med Regional utveckling

Mål 2:

God tillgång till ett brett kulturutbud av hög kvalitet i hela Värmland

Att ge alla i regionen fler möjligheter att ta del av kultur är en av kulturpolitikens stora utmaningar. Här är en mångfald av arrangörer och mötesplatser centralt. På mindre orter och landsbygder spelar biblioteksverksamhet, studieförbund med flera avgörande roller. Det civila samhället, inte minst det omfattande idéburna och ideella föreningslivet, har en central betydelse för ett mångfasetterat och vitalt kulturliv i hela länet.

Detta mål handlar om variation och bredd liksom kvantitet och geografisk spridning. En hög kvalitet är nära förbundet med ett obundet konst- och kulturliv. Förutom närhet och utbud att ta del av kultur kan det också handla om tillgång till konstnärliga utbildningar, regionens och institutioners främjandeuppdrag, samt fördelning av bidrag och stipendier.

Tillgängliga bedömningsunderlag är regional statistik över antal beviljade projekt- och arrangemangsstöd och deras geografisk spridning. Även antal besök, publik och uppsättningar inom samverkansmodellen följs upp liksom delar av bibliotekens och studieförbundens statistik.

Målet följs upp under rubrikerna:

- God tillgång ett brett och varierat kulturutbud av hög kvalitet
- Kultur i hela länet

God tillgång till ett brett och varierat kulturutbud av hög kvalitet

Region Värmland fördelar varje år stöd till projekt- och arrangemangsbidrag inom kulturområdet över hela länet. 2022 fick 75 projekt eller arrangemang stöd av regionen (fig. 2.1). Beviljade projekt- och arrangemang var inom konstområdena bild och form, cirkus, dans, film, kulturarv, litteratur, musik, slöjd och hantverk, spelkultur och teater och berörde alla Värmlands 16 kommuner. Av de totala antalet projekt och arrangemang riktade sig 20 helt till barn och unga och 35 riktade sig delvis till barn och unga.

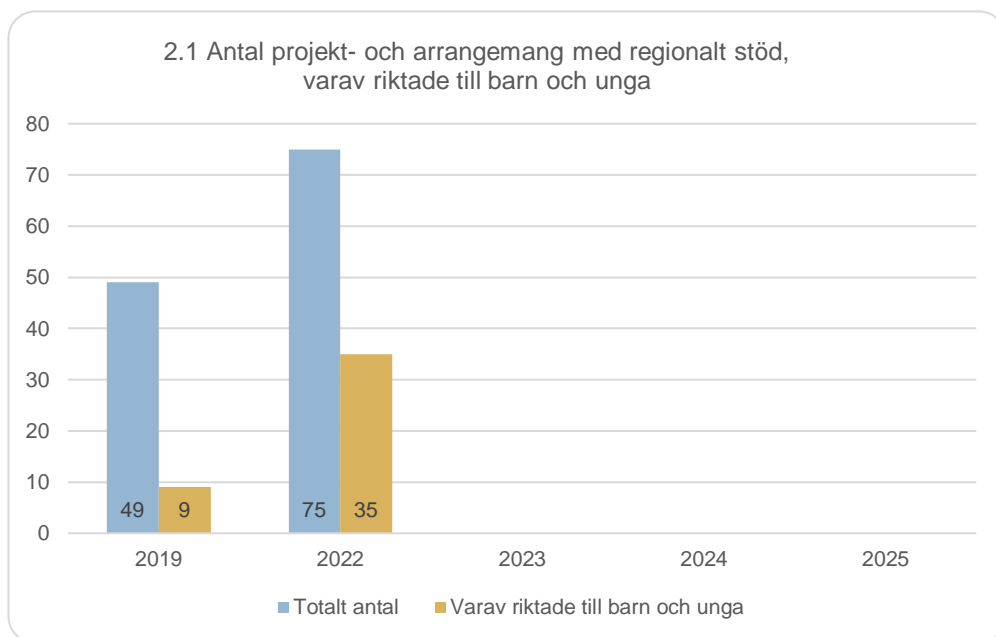

Fig. 2.1: Under 2022 möjliggjordes fler projekt och arrangemang på grund av en tillfällig förstärkning med anledning av pandemin samt en förstärkning för att öka barn och ungas tillgång till kultur, på sammanlagt 4,9 miljoner kr. Källa: Region Värmlands kultur- och bildningsnämnd.

Regional arkiverksamhet

Arkiven inom samverkansmodellen⁶ hade tillsammans 80 publika aktiviteter med totalt 1816 deltagare.

Museer, konsthallar och scenkonst – besökare och publik

Under 2022 hade museerna i samverkansmodellen⁷ tillsammans 276 862 besökare (fig 2.2).

Wermland Opera och Västanå Musik & Teater gav tillsammans 255 föreställningar och konserter (fig 2.3), med en publik på 75 589 personer (fig. 2.4). 2019 var motsvarande siffror 392 föreställningar och konserter och 86 192 personer i publiken. Sänkningen är en effekt av pandemin. Wermland Opera spelar vanligtvis mestadels i början av året fram till maj. I början av 2022 gällde fortfarande till viss del restriktioner och en ovisshet gällande pandemin.

⁶ Föreningsarkivet i Värmland och Värmlands Företagshistoria

⁷ Värmlands Museum, Rackstadsmuseet och Kristinehamns konstmuseum

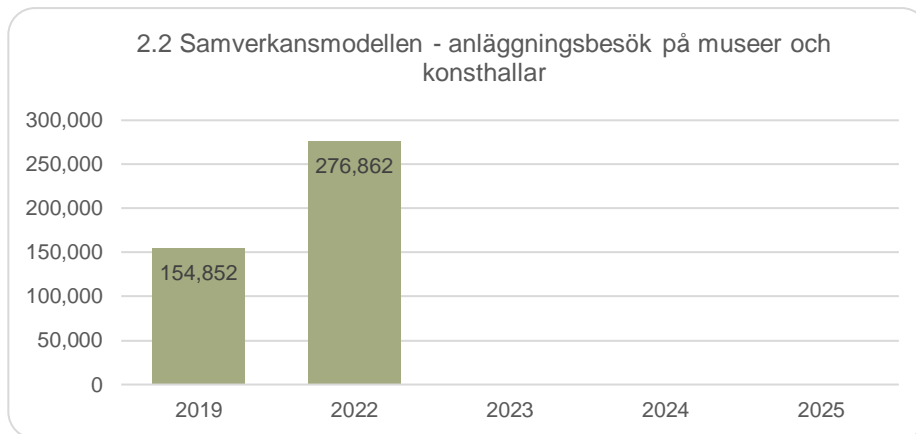

Fig. 2.2: Med anläggningsbesök avser besök till anläggningen oavsett om besökaren tog del av museets samlingar eller besökte restaurang, butik etc. 2019 ingick endast Värmlands Museum i statistiken. Från 2022 är även Rackstadmuseet och Kristinehamns konstmuseum inräknade. Källa: Kulturdatatabasen, KDB.

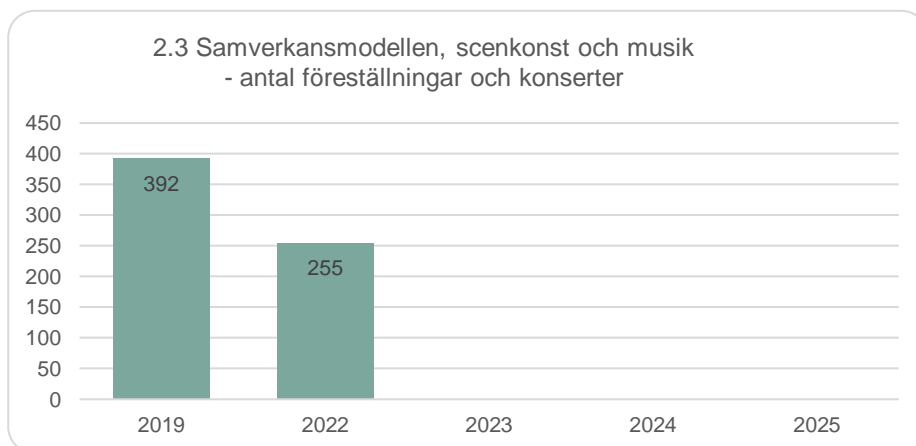

Fig. 2.3: Grafen visar antal föreställningar och konserter hos Västanå Musik & Teater och Wermland Opera. Sänkningen är en effekt av pandemin, då 2022 fortfarande påverkades av restriktioner och osäkerhet. Källa: Kulturdatatabasen, KDB.

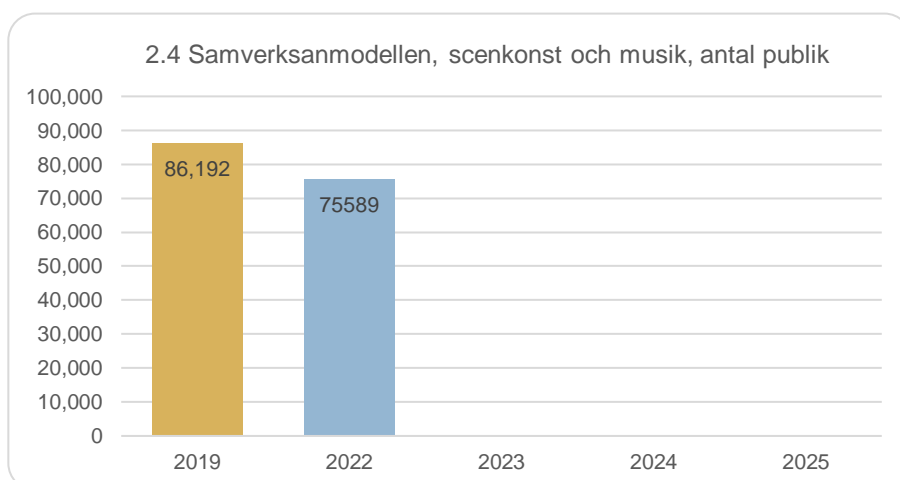

Fig. 2.4: Grafen visar publik hos Västanå Musik & Teater och Wermland Opera. Källa: Kulturdatatabasen, KDB.

Kultur i hela länet

Biblioteksverksamhet

Biblioteken i länet är en central del i den kulturella infrastrukturen. Flera bibliotek fungerar som kulturella mötesplatser. I Värmland 2022 fanns 33 stycken folkbibliotek, eller 0,16 per 1000 invånare (fig. 2.5), vilket är något fler än genomsnittet i riket. Att Värmland ligger över genomsnittet beror på länets många kommuner och stora geografiska ytor, som skiljer sig från många andra delar av landet. Aktiva låntagare i länet var drygt 55 000 personer 2022, eller 20% av befolkningen, mot rikets 22%. Innan pandemin var 26% av befolkningen aktiva låntagare, både i Värmland och i riket som helhet.

Regional biblioteksplan

Under 2022 har utvecklingsarbetet utifrån den regionala biblioteksplanen fortsatt, så även det regionala arbetet för att stärka biblioteken i länet. 2022 har följande målsättningar uppfyllts:

- bibliotekspersonal från alla kommuner i Värmland har deltagit i det regionala utvecklingsarbetet och tagit del av stöd tillfällen och vidareutbildningsaktiviteter
- alla kommuner i Värmland har politiskt antagna och aktuella biblioteksplaner. Samtal pågår löpande hur de kan tillämpas och följas upp.

Närhet till bibliotek

Följande målsättningar följs upp och mäts vid biblioteksplanens start och slut, nästa i slutet av 2024⁸:

Närheten till biblioteksservice i Värmland ska inte minska under planperioden (närhetsanalys) utifrån nuläget 2018:

- 5 av 16 kommuner i länet har endast en bibliotekslokal, dvs ett huvudbibliotek.
- I Värmland finns biblioteksbussar i 5 av 16 kommuner, drygt 30%. Det innebär en något högre siffra än riket i övrigt. Enligt Myndigheten för Kulturanalys finns biblioteksbuss-hållplatser i 85 av Sveriges kommuner, ca 29 %.
- Majoriteten av befolkningen i Värmland (73%) har ett avstånd på högst 2 km till närmaste biblioteksservice medan 45% har ett avstånd på högst 2 km till närmaste huvudbibliotek.
- 8% av människorna i Värmland har 1 mil eller längre till närmaste biblioteksservice. Det innefattar bland annat:
  - drygt 4 000 barn och ungdomar mellan 0–19 år
  - knappt 6 000 personer över 65 år
  - 1 500 personer med låg utbildningsnivå (förgymnasial)
- 28 % av människorna i Värmland har 1 mil eller mer till närmaste huvudbibliotek. Det innefattar bland annat:
  - drygt 15 700 barn och unga mellan 0–19 år
  - knappt 20 000 personer över 65 år
  - och 5 300 personer med låg utbildningsnivå (förgymnasial)
- Fler män än kvinnor har ett avstånd på 1 mil eller mer till närmaste biblioteksservice, medan fler kvinnor än män har ett avstånd på högst 2 km till närmaste biblioteksservice.

Människor i Värmland ska i högre grad koppla ihop bibliotek med skapande verksamhet (användarundersökning) utifrån nuläget 2019:

- Få respondenter uppfattar biblioteket som en kreativ plats

---

⁸ Närheten till bibliotek i Värmlands kommuner, Region Värmland (2019)

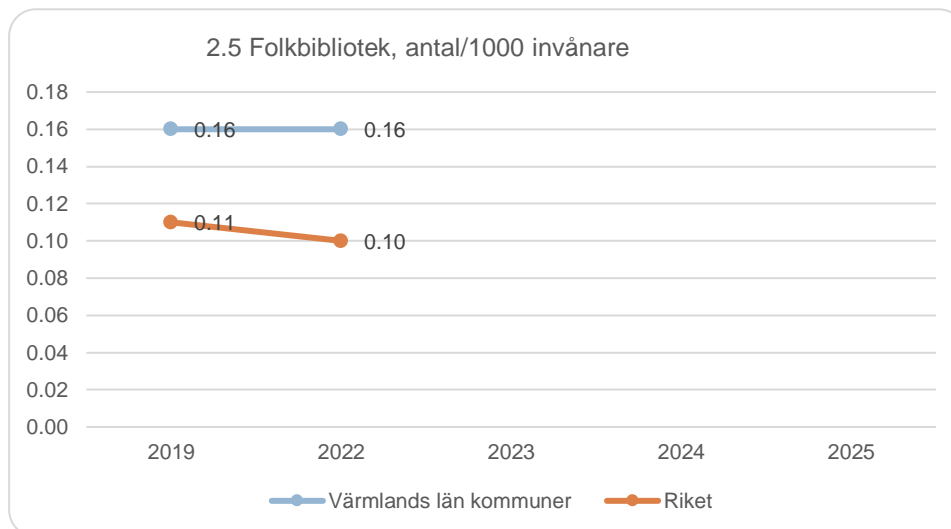
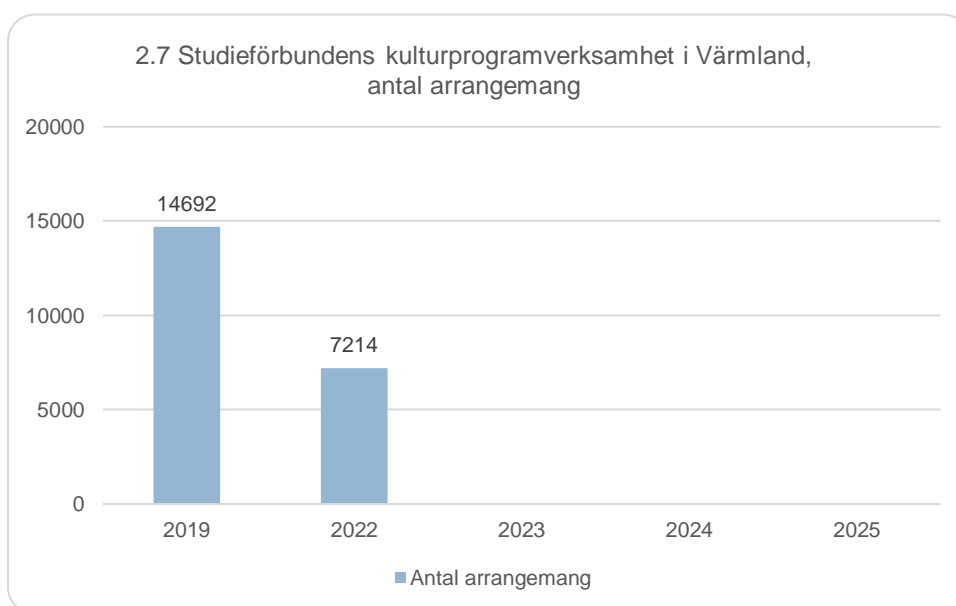

Fig. 2.5 och 2.6: Statistiken avser antal folkbibliotek med unika adresser inklusive inkluderade folk- och skolbibliotek per 1000 invånare. Källa: Kungliga biblioteket, sammanställt av Kolada.

Studieförbundens kulturverksamhet

Studieförbundens kulturprogramverksamhet i länet har sjunkit kraftigt sen startmättningsåret 2019 (fig. 2.7). 2022 rapporterades 7214 kulturarrangemang, mot 14 692 kulturarrangemang 2019, det vill säga en halvering. Av statistiken framgår ingen förklaring till förändringen, men under pandemiåren 2020 och 2021 var siffrorna 4583 respektive 3896 arrangemang. En förklaring till den drastiska förändringen är att området helt enkelt inte återhämtat sig efter pandemin, men Folkbildningsrådet⁹⁹ pekar även på att volymminskningen inom området konst, musik och media inte enbart har med pandemin att göra, utan också på utökad kontroll och skärpta bidragsvillkor som särskilt har påverkat musikverksamheterna. Kulturprogramverksamheten genomfördes i länets alla 16 kommuner under 2022, med flest i Karlstad (2 695 kulturprogram) och färst i Storfors (53 kulturprogram). 330 359 deltog i arrangemangen, varav 191 787 kvinnor och 138 572 män (fig. 2.8).

⁹⁹ Folkbildningens betydelse för samhället 2022, Folkbildningsrådet (2022)

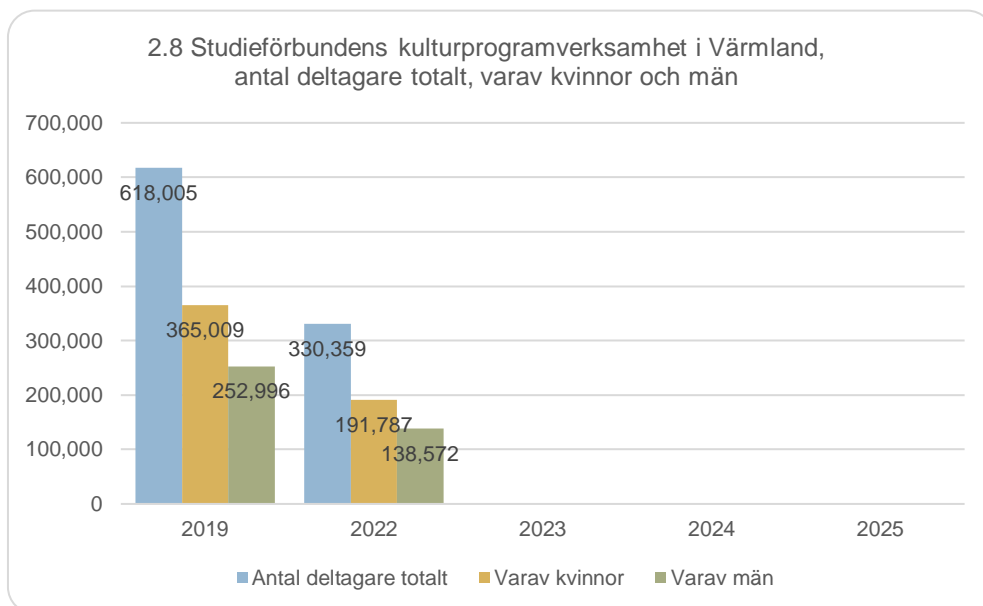

Fig. 2.7 och 2.8: Kulturprogramverksamheten består av arrangemang inom föreläsning, sång/musik, dramatisk framställning, film/foto/bild, dans, utställningar, litteratur och konst/konsthantverk. Källa: SCB

Mer om kultur i hela länet 2022:

- Västanå Musik & Teater spelade föreställningar/konserter i tre kommuner och Wermland Opera i 16 kommuner
- Riksteatern Värmland var verksamma i alla Värmlands kommuner. Totalt antal arrangemang under året var 177, med en total publik på 13 903 personer, varav 3 675 barn och unga
- Värmlands Museums filialer i Säffle, Torsby och Filipstad hade tillsammans 23 820 besökare
- Folkbibliotek i 13 kommuner har beviljats arrangörstöd för kultur och skapande av Region Värmland på 200 000 kronor och totalt har 16 arrangemang genomförts
- Cirka 45 konstnärliga kurser erbjöds på Värmlands sex folkhögskolor, exempelvis inom musik, skrivande, skådespeleri, film och animation, bild och form med mera

Mål 3:

Allas möjlighet till eget skapande och deltagande i kulturlivet

Regioner och kommuner ska göra det möjligt för alla invånare att delta i kulturlivet.

Tillgången till kulturupplevelser och möjlighet till eget skapande är dock ojämnt fördelat i länet och mellan olika grupper.

Allas möjlighet till skapande och deltagande är nära förbundet med en god tillgång till kultur, bredd, kvantitet och geografisk spridning. Det handlar om barn och ungas rätt till kultur och att kunna ta del av och delta oavsett funktionsförmåga. Det handlar också om jämställdhet, jämlikhet och mångfald – utan att det för den skull blir styrande för kulturens innehåll.

Bedömningsunderlaget för detta mål bygger på studieförbundens statistik inom kulturområdet, regionala insatser och främjande verksamhet samt kulturinstitutionernas skolföreställningar och skolbesök.

Målet följs upp under rubrikerna:

- Allas möjlighet till skapande och deltagande
- Barn och ungas rätt till kultur.
- Jämställdhet, jämlikhet och mångfald
- Ett tillgängligt kulturliv oavsett funktionsförmåga
- Nationella minoritetens kultur och kulturarv

Allas möjlighet till skapande och deltagande

Studiecirklar inom kultur, konst och media

Medelvärdet i Värmland ligger på 1,7 deltagartimmar inom kultur per invånare 2022, mot rikets 1,6 (fig. 3.1). Det är en kraftig nedgång från 2019, före pandemin (se kommentar s.18). Flest timmar i Värmland rapporterades i Grums med ett medelvärde på 2,4 timmar per person och lägst rapporterades i Årjäng med 0,4.

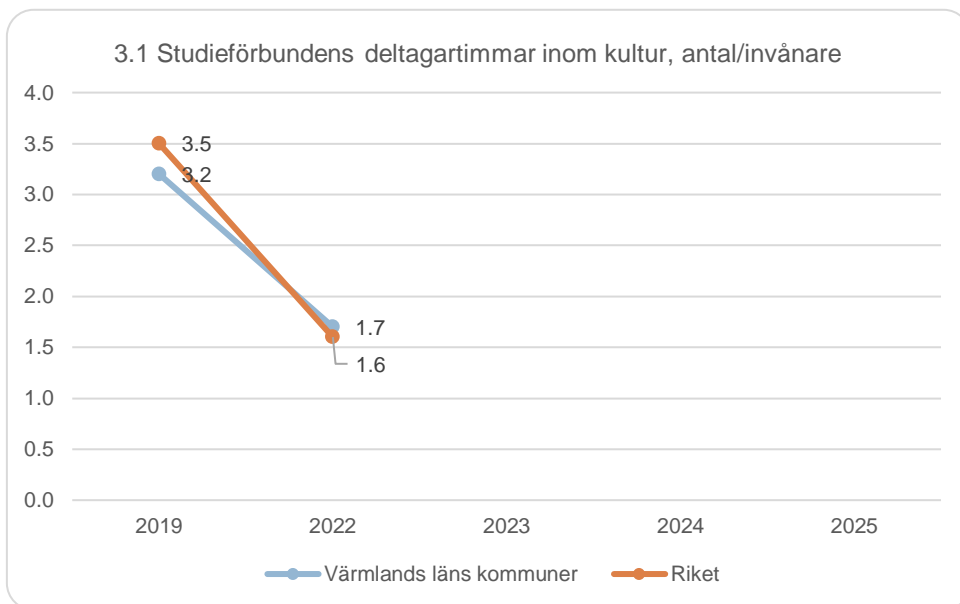

Fig. 3.1: Källa: SCB på uppdrag av Folkbildningsrådet, sammanställt av Kolada.

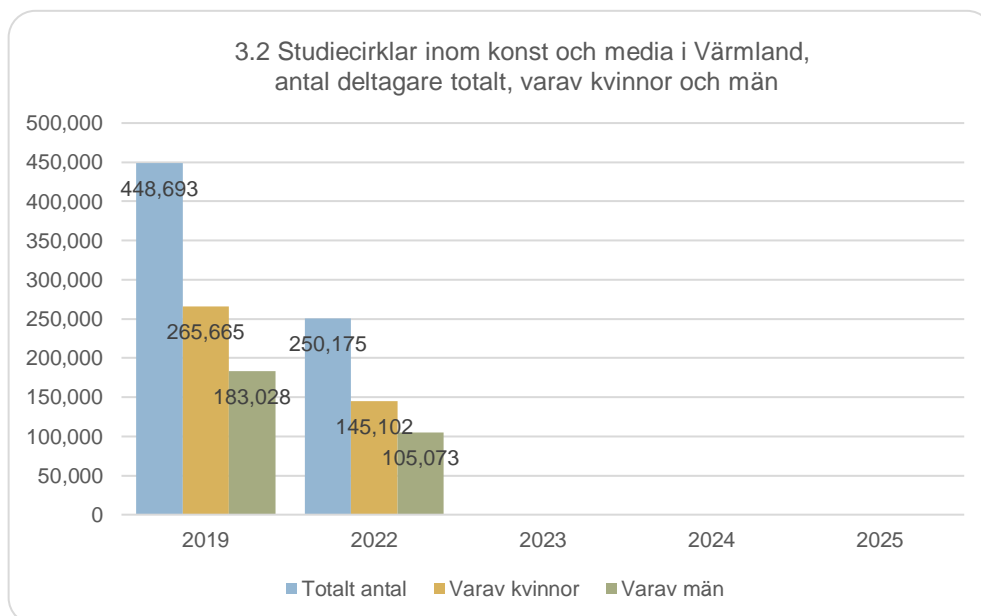

Fig. 3.2: Siffrorna avser antal personer som deltagit i studiecirklar inom konst och media i Värmland, uppdelat på kvinnor och män. I området konst och media ingår exempelvis teckning, måleri, grafisk form, foto, musik, teater, körsång, dans, film, medieproduktion, design, hantverk, slöjd med mer. Källa: SCB

Barn och ungas rätt till kultur

Barn och unga står i fokus för offentligt finansierad kultur och en av kulturpolitikens främsta uppgifter är att bidra till likvärdighet och göra det möjligt att erbjuda alla barn och unga en mångfald av kulturella upplevelser och eget skapande. Arbetet ligger i linje med barnkonventionen, som är lag i Sverige sedan 2020. Det innebär bland annat att barnets rätt att fritt och till fullo delta i det kulturella och konstnärliga livet ska erkännas, respekteras och främjas.

Skapande skola-bidrag

Alla Värmlands 16 kommuner sökte och beviljades 2022 totalt 7 885 160 kr i Skapande skola-bidrag från Kulturrådet, att jämföras med 6 747 800 kr 2019.

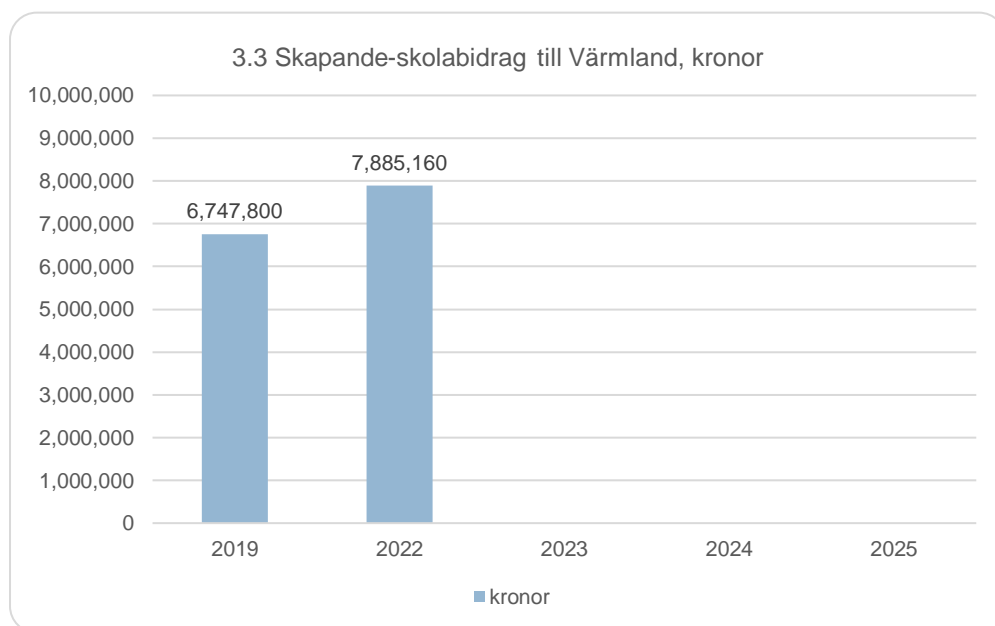

Fig. 3.3: Källa: Kulturrådet

Ungdomspengar

Ungdomspengar är ett ekonomiskt stöd som är avsett att stödja ungdomars egna initiativ inom kulturområdet. Under 2022 fördelades 270 000 kronor till nio olika projekt och sju arbetsstipendier till unga inom konstområdena bild och form, dans, film, konsthantverk, kulturarv, litteratur, musik, slöjd och hantverk, spelkultur och teater. Det var unga personer i åtta värmländska kommuner¹⁰ som beviljades stöd.

¹⁰ Arvika, Eda, Grums, Hammarö, Karlstad, Kristinehamn, Munkfors och Årjäng.

Skolföreläsningar inom samverkansmodellen

Scenkonstverksamheterna i samverkansmodellen¹¹ har tillsammans redovisat 40 skolföreläsningar under 2022 (fig 3.3).

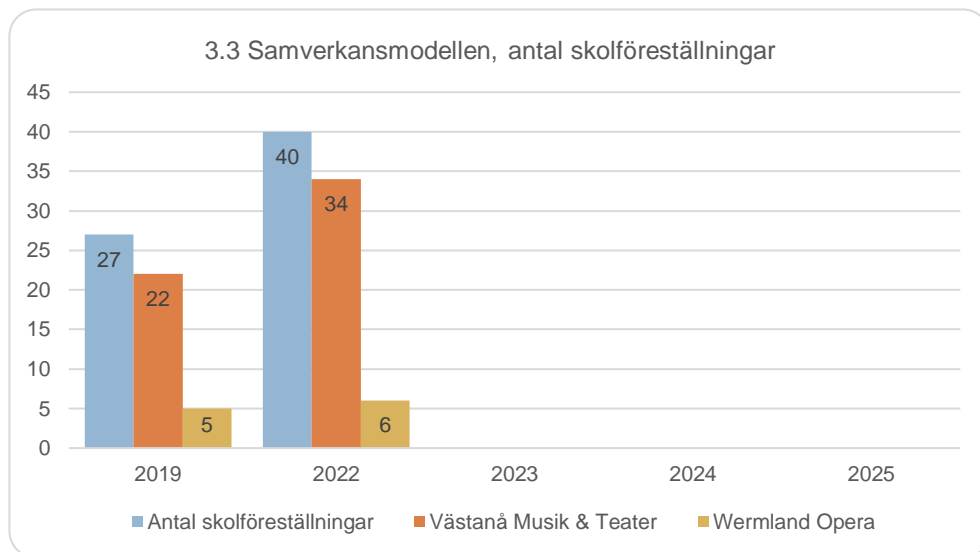

Fig. 3.3: Statistiken avser Wermland Opera och Västana Teater. Viktigt att notera är att Wermland Opera under åren enbart redovisat årets stora föreläsning på Stora scenen som skolföreläsningar. Utöver det spelas flera föreläsningar mot förskola och skola som ej är inräknade utan under verksamhet för barn och unga. Totalt är det 41 föreläsningar med en publik på drygt 7000 barn och unga. Diskussion pågår om redovisningen bör ske annorlunda framöver och att tidsserierna bakåt bör ändras för att en jämförelse ska bli mer rättvisande. Källa Kulturdatabasen.

Skolbesök på museer inom samverkansmodellen

Värmlands Museum, Rackstadsmuseet och Kristinehamns konstmuseum har besökts av 5281 elever under 2022 (fig. 3.4).

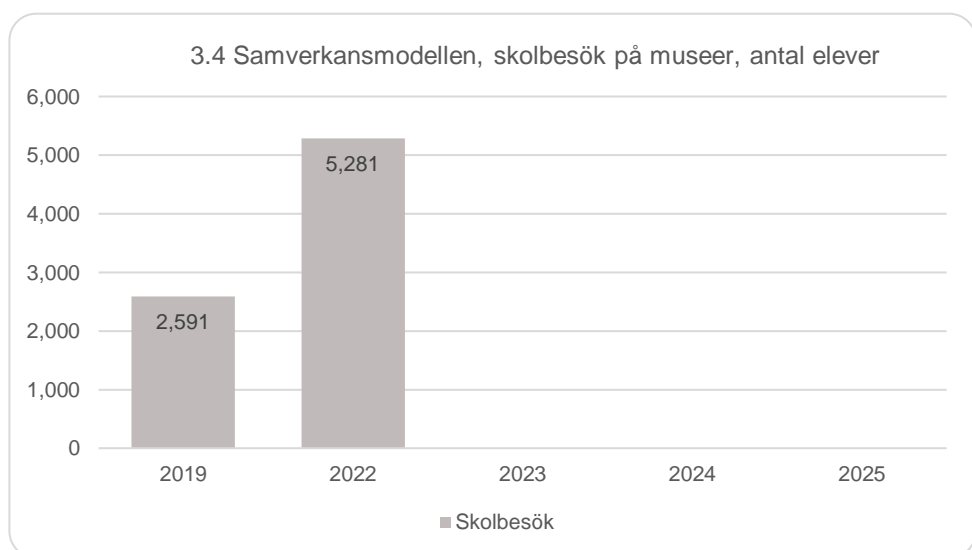

Fig. 3.4: 2019 gäller statistiken endast Värmlands Museum. Från 2022 omfattar siffrorna även Rackstadsmuseet och Kristinehamns konstmuseum. Källa: Kulturdatabasen, KDB

¹¹ Wermland Opera och Västana Musik & Teater

Mer om barn och unga 2022:

- Kultur- och bildningsnämnden beviljade 2 miljoner kronor i en särskild satsning för att öka barns och ungas tillgång till kultur
- 45 ungdomar deltog i Drömsommarjobbet inom inriktningarna dans, film, ljus/ljudteknik, skrivande och stickning
- Cirka 12 000 skolelever fick möjlighet att resa till olika kulturbesöksmål i länet med 100% subvention, genom Region Värmlands tillfälliga stöd till skolresor
- 34 skolbioföreläsningar till 4 531 elever i åtta kommuner genomfördes
- 1 428 elever besökte Värmlands bokfestival. En stor del var tillresande då Region Värmland subventionerade busskostnaden med 50% för skolor utanför Karlstads tätort
- Riksteatern Värmland arrangerade den första av tre ambulerande cirkusfestivaler för hela familjen. Omkring 3 000 personer besökte festivalen som var i Forshaga 2022¹²
- Barn och unga i Värmland lånade i genomsnitt 13,9 böcker per person (0–17 år)¹³
- Aktivitetstillfällen för barn och unga i kommunala bibliotek hade ett genomsnitt på 61 tillfällen per 1000 invånare 0–18 år¹⁴
- Mediecenter, länets gemensamma mediebank, ökade utbudet med över 100 nya filmtitlar och 278 528 lån/strömningar gjordes under året
- 1 700 barn fick testa Dansmatte genom ett subventionserbudande till kommunernas skolor
- Tio kommuner har arrangerat festivaler genom UKM, Ung kultur möts, med totalt 568 medverkande, en kraftig ökning från tidigare år
- 24 akter inom alla scenkonstområden presenterades för barn, unga och personal inom skola, kommun och bibliotek från hela länet på årets utbudsdagar. Värddar var Riksteatern Värmland, Region Värmland, Karlstad kommun, Wermland Opera och Västanå Musik & Teater

---

¹² Riksteatern Värmland

¹³ Kungliga biblioteket

¹⁴ Ibid.

Jämställdhet, jämlikhet och mångfald

Perspektiven jämställdhet, jämlikhet och mångfald inom kulturlivet är mycket svåra att mäta på regional nivå. Kvinnor deltar i större utsträckning än män i kulturlivet, det visar nationella studier¹⁵. Även i den regionala statistiken syns dessa tendenser: exempelvis vad gäller personal vid kulturinstitutionerna (s. 11) och deltagare i studieförbundens cirklar och programverksamhet (s.18 och 21). Även inom utbildningar och på arbetsmarknaden inom kulturområdet är kvinnor överrepresenterade, med undantag för området konst där män är något överrepresenterade. Utrikesfödda är underrepresenterade både bland de med en examen och bland yrkesverksamma inom kulturen, om man jämför med andra verksamhetsområden¹⁶.

Myndigheten för Kulturanalys konstaterar att hindren för breddat deltagande i kulturlivet bottnar i socioekonomiska och demografiska faktorer, geografiska avstånd, bristande logistik och en sårbar nationell infrastruktur, begränsade ekonomiska resurser, samt en kulturpolitisk inriktning som i viss utsträckning fungerar exkluderande i relation till de skillnader som finns i befolkningens preferenser¹⁷. Här finns mycket att göra på många nivåer – kulturpolitiken äger inte ensamt frågan.

Bibliotekslagen lyfter att alla biblioteksverksamheter ska ägna särskild uppmärksamhet åt prioriterade grupper som personer med funktionsnedsättning, de nationella minoriteterna och personer som har annat modersmål än svenska. Region Värmlands kulturavdelning arbetar med att ge dessa målgrupper särskilt stöd i främjandearbetet.

Ett tillgängligt kulturliv oavsett funktionsförmåga

Den fysiska tillgängligheten till regionala och kommunala kulturverksamheter i Värmland är relativt god, men tillgängligheten måste regelbundet ses över och de handlingsplaner som verksamheterna upprättat måste följas upp.

För kulturverksamheter med statsbidrag gäller särskilda krav på tillgänglighet från Kulturrådet. Även Region Värmland och kommunerna ska så långt det är möjligt ställa krav på tillgängligheten till lokaler för kulturarrangemang i sin bidragsgivning. Region Värmland följer årligen upp att verksamheterna inom samverkansmodellen uppfyller villkoren för tillgänglighet.

Bibliotekslagen ställer krav på biblioteksverksamheter att särskilt uppmärksamma personer med funktionsnedsättning. Även Region Värmlands kulturavdelning har dessa som prioriterad målgrupp.

Nationella minoriteters kultur och kulturarv

Regionerna ska i enlighet med den förstärkta minoritetslagstiftningen anta mål och riktlinjer för det minoritetspolitiska arbetet. Kulturen är en aspekt av det arbetet.

Under 2022 har Region Värmland tagit fram en riktlinje för regionens arbete med nationella minoriteter. Syftet med riktlinjen är att säkerställa att Region Värmland lever upp till de skyldigheter som lagstiftningen garanterar de nationella minoriteterna samt att beskriva regionens arbete inom det minoritetspolitiska området och hur ansvaret är fördelat. Riktlinjen gäller för regionens samtliga verksamheter, regionfullmäktige, regionstyrelse och nämnder.

Bibliotekslagen ställer krav på biblioteksverksamheter att särskilt uppmärksamma de nationella minoriteterna. Verksamheten ska synliggöra urfolket samerna och våra nationella minoriteters kultur

---

¹⁵ Att bredda deltagandet i kulturlivet, Myndigheten för kulturanalys (2023)

¹⁶ Ibid.

¹⁷ Ibid.

och språk; samiska, finska, meänkieli, romani chib och jiddisch. Även Region Värmlands kulturavdelning har dessa som prioriterad målgrupp.

Region Värmland medarrangerade 2022 ett interregionalt samarbete och residens *Falnande språk – Finnskogen*. Residenset samlade ett urval nordiska konstnärer, konsthantverkare och slöjdare till en gemensam bildningsresa genom Finnskogen. Med utgångspunkt i en nomadisk residensmodell med geografisk rörlighet ville residenset bidra till interregionala och tvärnordiska erfarenhetsutbyten, kritiska undersökningar och en konstnärlig förståelse av de orsaker, öden och språk som har varit förknippade med den skogsfinska migrationsrörelsen i Norden. Samarbetspart i Värmland var Värmlands museum, Finnskogcentrum i Torsby.